

Rehine ile esir farklıdır

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 20 Şubat 2021 00:31 -

İki kelime de karşı tarafın elinde olan insan ya da insanları ifade etmekle birlikte anlamları birbirinden farklıdır. Esirleri öldürmek uluslararası savaş kurallarına göre suç iken, rehinelere ilgili olarak bildiğim kadarıyla belirlenmiş bir kural yoktur.

Esirden başlayalım...

İki ordu savaşır, karşılıklı olarak insanlar ölür ve her iki taraftan da bir bölüm insan karşı tarafın eline geçer. Bunlar esirdir. Kurala her zaman uyulmamakla birlikte esirlerin öldürülmesi uluslararası savaş kurallarına göre suçtur. Bazen savaşa ara verilir ve esir değiş tokuşu yapılır.

Burada esir olarak nitelendirilmenin önde gelen şartı, resmi bir güce bağlı olmaktır. Bir tarafın ordusunda askersinizdir, üniformanız ve rütbeniz vardır. Karşı tarafın eline geçtiğinizde esir statüsünde olursunuz. Bu nedenle karşı tarafın elindekileri esir olarak görüyorsanız, karşınızdaki resmi bir güç olduğunu da kabul ediyorsunuz demektir. Karşınızdaki başka bir devlet ve ordusu vardır.

Bu kural eskidir ve yeni savaşlara uyduğu söylenemez. Günümüzde çok sayıda savaş devlet olmayan politik aktörler arasında gerçekleşmektedir. Ya da bir taraf devlettir, diğeri değildir. O diğer taraf kendisini resmi bir güç olarak kabul ettirmek ister ve bu nedenle de karşı tarafın eline geçen insanlarını "savaş esiri" olarak görürken, karşı taraftan ele geçirdiği insanları da esir olarak görür.

Bu konuda yıllardan beri sorun yaşanmaktadır. Mesela 1970'li yıllardaki Vietnam savaşında ABD ordusu Vietkongluları esir olarak kabul etmiyordu çünkü sabit bir üniformaları ve rütbeleri yoktu ya da bilinen anlamda asker değildiler. Taraflar arasında mecbur kalmadıkça esir değişimi yapılmıyordu çünkü ABD karşısındakini resmi bir güç olarak kabul etmiyordu. Esir değişimi yapıldığında da gizli yapılırdı.

Rehine ile esir farklıdır

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 20 Şubat 2021 00:31 -

Esir düşen Vietkonglular öldürüldüklerinde ABD ordusu savaş kurallarına uymamakla suçlanır, onlar da Vietkongluların klasik asker tanımına uymadığını, dolayısıyla bu kuraldan yararlanamayacaklarını açıkladı.

Bu kural savaşların ancak devletler arasında olduğu eski zamana aittir. Özellikle 1990 sonrasında durum değişti, devlet olmayan politik güçler de artan oranda savaşlarda yer almaya başladılar. Bunlarla ilgili olarak esir alma ya da verme gibi bir kural bulunmuyor.

Rehine için ise durum farklıdır. Devlet olmayan politik bir güç karşı taraftan insan kaçıtır; serbest bırakılması için belirli bir miktar para isteyebilir ya da politik talepleri olur. Bunlar karşılanmazsa rehinelere öldürülecektir.

Mesela son olarak Batı Afrika tarafında Atlantik'te deniz korsanları bir Türk şilebini basarak mürettebatın bir bölümünü kaçırdılar. Fidyeye istemişlerdir, miktar açıklanmadı ama herhalde ödendi ki mürettebat serbest bırakıldı.

1971'de Deniz Gezmiş ve arkadaşları ABD ordusundan dört eri kaçırmışlar, serbest bırakılmaları için politik taleplerde bulunmuşlar, zamanın AP hükümeti aldırmayınca da serbest bırakmışlardı.

Yine 1971'de THKP-C İstanbul'da İsrail Konsolosu Elrom'u kaçırmış, serbest bırakılması için politik taleplerde bulunmuş ve bunlar yerine getirilmeyince de öldürmüştü.

Benzer durum Kızıldere'de de gerçekleşmiş, kaçıtırılan 4 İngiliz teknisyen ile birlikte kaçıtırılanlar da –birisi hariç- hayatlarını kaybetmişlerdi.

Rehinelerin öldürülmesi ya da kaçıtırılanların öldürülerek bazen canlı bazen da ölü olarak kurtarılmaları bilinen uygulamadır.

Birkaç yıl önce Peru'da şimdi hatırlamadığım bir elçiliği basan gerillalar içerdekileri rehin

Rehine ile esir farklıdır

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 20 Şubat 2021 00:31 -

---

almışlar ve politik taleplerde bulunmuşlardı. Rehin alma olayı haftalarca sürdü, sonunda elçilik basıldı ve gerillaların hepsi öldürüldü. Rehinelerden de kayıp var mıydı, hatırlamıyorum.

Rehine almanın mutlaka politik olması da gerekmez. Bir banka soyguncusu çevrildiğini anlayınca bankadakileri rehin alıp polisle pazarlık yapabilir. Böyle olaylar çok olmuştur. Polisle soyguncu arasında çatışma çıkabilir, bu arada bazı rehinerler ölebilir ya da başka gelişmeler olabilir.

Ordu ve polis karşısındakini başka resmi bir gücün mensubu olarak kabul etmediği için onu rahatlıkla öldürebilir. Aynı rahatlık rehinerlerin öldürülmesi için de geçerlidir.

Rehinerlerin büyük bölümünün ya da tümünün ölümüyle biten kurtarma operasyonları az değildir. 1972'de Münih olimpiyatlarında Filistinli gerillalar İsraili sporcuları rehin almışlar, ardından Almanya polisinin kurtarma operasyonu başarısızlıkla sonuçlanmış ve rehinerler ölmüştü.

Devlet karşısındaki devlet olmayan politik aktörü muhatap almak istemediğinde onun elindeki insanlar için "rehine" der, esir demez. Diğer taraf ise resmîyetinin kabullenilmesini istediğinden "esir"den söz eder. Esirlerin öldürülmesi suçtur ama rehinerlerin ölümü için aynı suçtan söz edilemez. Rehine pazarlık yapmak için kaçırılmış, elde tutulmuş ve pazarlıkta istenilen sonuç alınamayınca da öldürülmüştür. Devlet karşısındakine terörist diyebilir ama "neden öldürdünüz?" diye sormaz ya da böyle bir soru anlamsız olur.

Kızıl Tugaylar Aldo Moro'yu kaçırdıktan sonra politik taleplerde bulunmuşlardı, yerine getirilmedi, öldürdüler.

Benzerini Almanya'da RAF, İşverenler Sendikası Başkanı Schleier'i kaçırdıktan sonra yapmıştı.

Devletler arasındaki savaşta bir tarafın askerleri diğer taraftakileri öldürmeleri nedeniyle suçlanamazlar. Karşı tarafa esir düştüklerinde de bu yaptıkları nedeniyle cezalandırılmazlar. Savaştır, iki taraf da aynısını yapmaktadır.

Rehine ile esir farklıdır

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 20 Şubat 2021 00:31 -

Rehine konusunda ise durum farklıdır. Kaçırılanlar yakalanırlarsa cezalandırılırlar veya operasyonda öldürülebilirler. Aynısını kaçırılanlar rehineyi öldürerek de yapabilir.

Bu konuda dünyada çok örnek yaşandı, sürekli olarak yaşanıyor ve dolayısıyla da “rehineler neden öldürüldü?” diye sormak anlamsızdır. Onları karşı taraf da öldürmüş olabilir ve bu çok rastlanan bir uygulamadır ya da operasyonu yürüten devlet beceriksizce davranarak rehinenin ölümüne neden olmuştur.

Geçen yazıda Çeçenlerin rehine aldığı opera binasındaki izleyicilerin nasıl kurtarıldıklarını anlatmıştım. İçeriye kokusuz bayıltıcı gaz veriyorlar, ardından uyuyan Çeçen militanları öldürüyorlar. Gaz yoğun olduğu için kalbi zayıf bazı rehiner de bir daha uyanamıyor.

Burada devlet rehinenin bir bölümünün ölmesini göze alarak kendi anlayışınca operasyon yapmıştır.

Esir ile rehinenin farklı olduğu dikkate alındığında, esirlerin öldürülmesinin suç, rehinenin öldürülmesinin ise (kaçırılanlar tarafından ya da kurtarma operasyonu yapanlar tarafından) çok rastlanan bir uygulama olduğu daha kolay anlaşılabilir.

Beceriksizce yapılmış rehine kurtarma operasyonları da az değildir.